

METODOLOŠKO POJASNILO

Zvezdana Garić

INDEKS OBSEGA V STORITVENIH DEJAVNOSTIH IN TRGOVINI (STOR- IO/M)

To metodološko pojasnilo se nanaša na objavljane podatkov:

- Indeks obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini, Slovenija, mesečno (Prva objava)

Maj 2023

Kazalo

1	NAMEN.....	3
2	PRAVNI OKVIR.....	3
3	ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI.....	3
4	IZBOR ENOT OPAZOVANJA.....	3
5	ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV.....	4
6	DEFINICIJE.....	4
7	POJASNILA.....	5
8	OBJAVLJANJE PODATKOV.....	10
9	REVIDIRANJE PODATKOV.....	10
10	DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA.....	11

1 NAMEN

Namen mesečnega statističnega raziskovanja Indeks obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini (STOR-IO/M) je mesečno statistično merjenje in spremljanje obsega prodaje v omenjenih dejavnostih. Mesečno izračunavanje indeksa obsega prodaje je namenjeno zgodnjemu ugotavljanju sprememb v gospodarskem razvoju. Primeren je za kratkoročna opazovanja in analize gospodarskega razvoja.

2 PRAVNI OKVIR

- [Uredba \(EU\) 2019/2152 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 o evropski poslovni statistiki in razveljavitvi desetih pravnih aktov na področju poslovne statistike](#)
- [Letni program statističnih raziskovanj \(LPSR\)](#)
- [Zakon o državni statistiki \(Uradni list RS, št. 45/95 in 9/01\)](#)

3 ENOTA, KI JO OPISUJEJO OBJAVLJENI PODATKI

Enota, ki jo opisujejo podatki, je obseg prodaje v storitvenih dejavnostih in trgovini, to se pravi v podjetjih, ki so po svoji glavni dejavnosti uvrščena v trgovino, gostinstvo, promet in skladiščenje, informacijske in komunikacijske dejavnosti, poslovanje z nepremičninami, strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti ter druge raznovrstne poslovne dejavnosti. Več o tem v poglavju o klasifikacijah. Podatki se nanašajo na celo podjetje, tudi na tisto morebitno stransko dejavnost, ki se ne nanaša na omenjene dejavnosti.

4 IZBOR ENOT OPAZOVANJA

Enota opazovanja je podjetje.

Podlaga za izračun indeksov obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini so podatki enot, ki jih opazujemo v okviru statističnih raziskovanj Poslovne in druge storitvene dejavnosti (STOR/M), Trgovina na drobno, trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil (TRG/M) in Trgovina na debelo (TRG-D/M). Enote se za sodelovanje v teh raziskovanjih izberejo na podlagi zajema s pragom. Merila za določitev enot so glavna dejavnost enote, njen letni prihodek in število zaposlenih. V posamezno raziskovanje so vključena vsa podjetja, katerih glavna dejavnost je trgovina (področje G po SKD 2008) oziroma ena izmed storitvenih dejavnosti znotraj področij H, I, J, L, M in N po SKD 2008, ki:

- imajo letni prihodek višji od 180.000 EUR, če so to enote iz prejšnjega zajema, ali višji od 300.000 EUR, če gre za enote, izbrane na novo;

- imajo letni prihodek višji od 90.000 EUR in imajo več kot 2 zaposlena, če gre za enote iz prejšnjega zajema, ali letni prihodek višji od 150.000 EUR in več kot 2 zaposlena, če gre za enote, izbrane na novo;
- zaposlujejo več kot 5 zaposlenih oseb.

Podatke o številu zaposlenih pridobimo iz Statističnega registra delovno aktivnega prebivalstva (SRDAP). V raziskovanju o prihodku od prodaje v trgovini in storitvenih dejavnostih je vključenih približno 18.700 enot.

5 ZBIRANJE IN VIRI PODATKOV

Podatki se zbirajo mesečno.

Podlaga za izračun indeksov obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini so podatki enot, ki jih opazujemo v okviru raziskovanj o mesečnem prihodku v storitvenih dejavnostih in trgovini. Podatke pridobivamo z mesečnimi statističnimi raziskovanji Poslovne in druge storitvene dejavnosti (STOR/M), Trgovina na drobno, trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil (TRG/M) in Trgovina na debelo (TRG-D/M). Podatke za omenjena raziskovanja pridobimo z mesečnimi elektronskimi vprašalniki.

Deflatorji za izračun realnih prihodkov se izračunajo na podlagi indeksov cen iz naslednjih statističnih raziskovanj: Indeksi cen storitev pri proizvajalcih (CENE-STOR/ČL), Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih (ICIPP/M), Indeksi uvoznih cen (IUC/M), Indeksi cen življenjskih potrebščin in povprečne drobnoprodajne cene (ICŽP), Indeksi cen stanovanjskih nepremičnin (STAN/ČL). Za izračun uteži pa se uporabljajo podatki statističnega raziskovanja Strukturna statistika podjetij (SSP/L). Podrobnejše informacije o virih podatkov za ta raziskovanja so navedene v metodoloških pojasnilih omenjenih raziskovanj.

Del podatkov o prihodku v okviru statističnih raziskovanj STOR/M, TRG/M in TRG-D/M pridobimo iz administrativnega vira Finančne uprave Republike Slovenije (FURS) o obračunu davka na dodano vrednost (obrazec DDV-O). Ti podatki so Statističnemu uradu na voljo približno 45 dni po izteku referenčnega obdobja.

6 DEFINICIJE

Indeks obsega meri gibanje obsega prodaje v izbranih dejavnostih. Izpeljemo ga iz prihodka od prodaje v tekočih cenah, ki ga preračunamo v stalne cene. Ker je namen spremljati gibanje obsega prodaje z vidika dodane vrednosti, so pri izračunu indeksa obsega kot utež uporabljeni podatki o dodani vrednosti iz raziskovanja o strukturi statistiki podjetij.

Prihodek od prodaje vključuje skupne fakturirane zneske, ki jih opazovana enota zaračuna v obdobju opazovanja, kar je enako tržni prodaji blaga in storitev, dobavljenih tretjim osebam (znižanja cen in popusti se odštevajo). V

prihodku od prodaje so upoštevani tudi vsi stroški in druge obremenitve, zaračunane kupcu, tudi če so na računih prikazani posebej (razvoj računalniških programov, licenc, namestitev, itd.). V prihodku od prodaje pa se ne upoštevajo zneski, zbrani v korist tretjih oseb, kot so davek na dodano vrednost in druge dajatve (trošarine, koncesijske dajatve, itd.) ter prodaje osnovnih sredstev. Iz prihodka od prodaje so izločeni tudi prihodki, ki so v računovodskih izkazih podjetij uvrščeni med druge prihodke iz poslovanja, finančne prihodke in izredne prihodke. Prodaja na posojilo se šteje v mesec fakturiranja. Z navedeno definicijo je večinoma primerljiv prihodek, ki ga izračunamo iz postavk na obrazcu DDV-O za obračun davka na dodano vrednost.

Realni prihodek od prodaje je prihodek od prodaje v stalnih cenah. Preračun podatkov iz tekočih v stalne cene imenujemo deflacioniranje. Deflacioniranje prihodka od prodaje v storitvenih dejavnostih in trgovini se izvede z uporabo ustreznih deflatorjev.

7 POJASNILA

7.1 KLASIFIKACIJE

Podatki se pripravljajo in prikazujejo na podlagi Standardne klasifikacije dejavnosti (SKD 2008). Gre za nacionalno različico standardne klasifikacije, ki v celoti povzema evropsko klasifikacijo dejavnosti poslovnih subjektov NACE Rev. 2, hkrati pa jo tudi dopolnjuje z nacionalnimi podrazredi. Podrobnejšo razlago klasifikacije si lahko ogledate na povezavi: <http://www.stat.si/StatWeb/Methods/Classifications>.

Dejavnosti po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008), zajete v rezultatih raziskovanja

Zajete so storitvene dejavnosti zahtevane v Uredbi (EU) 2019/2152 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. novembra 2019 o evropski poslovni statistiki in razveljavitvi desetih pravnih aktov na področju poslovne statistike.

NAZIV PO SKD 2008	ŠIFRA SKD 2008
TRGOVINA IN STORITVE SKUPAJ	45, 46, 47, 49, 50, 51, 52, 53, 55, 56, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 69, 70.2, 71, 73, 74, 78, 79, 80, 81, 82
G Trgovina; vzdrževanje in popravila motornih vozil	45, 46, 47
Trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil	45
Posredništvo in trgovina na debelo, razen z motornimi vozili	46
Trgovina na drobno, razen z motornimi vozili	47
H Promet in skladiščenje	49, 50, 51, 52, 53

Kopenski promet, cevovodni transport	49
Vodni promet	50
Zračni promet	51
Skladiščenje in spremljajoče prometne dejavnosti	52
Poštna in kurirska dejavnost	53
I Gostinstvo	55, 56
Nastanitvene in z njimi povezane storitve	55
Dejavnost strežbe jedi in pijač	56
J Informacijske in komunikacijske dejavnosti	58, 59, 60, 61, 62, 63
Založništvo	58
Dejavnosti v zvezi s filmi, video in zvočnimi zapisi	59
Radijska in televizijska dejavnost	60
Telekomunikacijske dejavnosti	61
Računalniško programiranje, svetovanje in druge s tem povezane dejavnosti	62
Druge informacijske dejavnosti	63
L Poslovanje z nepremičninami	68
M Strokovne, znanstvene in tehnične dejavnosti	69, 70.2, 71, 73, 74
Pravne in računovodske dejavnosti	69
Podjetniško in poslovno svetovanje	70.2
Arhitekturno in tehnično projektiranje, tehnično preizkušanje in analiziranje	71
Oglaševanje in raziskovanje trga	73
Druge strokovne in tehnične dejavnosti	74
N Druge raznovrstne poslovne dejavnosti	77, 78, 79, 80, 81, 82
Dajanje v najem in zakup	77
Zaposlovalne dejavnosti	78
Dejavnost potovalnih agencij, organizatorjev potovanj in s potovanji povezanih dejavnosti	79
Varovanje in poizvedovalne dejavnosti	80
Dejavnost oskrbe stavb in okolice	81
Pisarniške in spremljajoče poslovne storitvene dejavnosti	82

7.2 OBDELAVA PODATKOV

UREJANJE PODATKOV

Podatke smo uredili s kombinacijo sistematskih popravkov, individualnih popravkov in postopkov vstavljanja podatkov v okviru statističnih raziskovanj STOR/M, TRG/M in TRG-D/M. Več o tem v metodoloških pojasnilih omenjenih

raziskovanj.

Več o urejanju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Statistično urejanje podatkov](#).

UTEŽEVANJE

Pri izračunu indeksa obsega za višje ravni dejavnosti se kot uteži uporabljajo podatki o dodani vrednosti v faktorskih stroških iz strukturne statistike podjetij; vsako leto se uteži izračunajo na novo, in sicer takoj, ko so na voljo novi podatki o dodani vrednosti. Uteži za izračun indeksa obsega za referenčno leto T temeljijo na podatkih strukturne statistike podjetij iz leta T-2.

DESEZONIRANJE

Poleg originalnih podatkov objavljamo tudi desezonirane podatke, in sicer od januarja 2010 dalje na bazno leto 2015. Izjema so dejavnosti L68 Poslovanje z nepremičninami, N77 Dajanje v najem in zakup ter N81 Oskrba stavb in okolice; podatki za te dejavnosti so na voljo od leta 2015 naprej. Vse desezonirane časovne vrste so desezonirane direktno.

Časovne vrste desezoniramo z metodo TRAMO/SEATS. Časovni vrsti postavimo model, ki ga približno enkrat letno podrobno pregledamo in popravimo. Z modelom časovno vrsto razčlenimo na:

- komponento trend-cikel (sestavljajo jo trend in ciklična nihanja s periodo, daljšo od enega leta),
- sezonsko komponento (sestavljajo jo vplivi sezone in vplivi koledarja; vplive koledarja sestavljajo vpliv števila delovnih dni, vpliv prestopnega leta, vpliv praznikov in vpliv velike noči),
- iregularno komponento (sestavljajo jo slučajna nihanja in nekateri osamelci).

Desezonirani podatki so originalni podatki, iz katerih so izločeni vplivi sezone in koledarja. Več o desezoniranju podatkov lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Desezoniranje časovnih vrst](#).

OBDELAVA PODATKOV DRUGO

Deflacioniranje prihodka od prodaje v storitvenih dejavnostih in trgovini se izvede z uporabo ustreznih indeksov cen. Deflacijo izvajamo na mikro ravni, to pomeni, da vsak podatek na individualni ravni delimo z ustreznim deflatorjem in tako (v smislu spremembe cen) vse podatke preračunamo na isto časovno točko. Glavna prednost deflacioniranja na mikro ravni je v tem, da za to potrebujemo samo eno časovno vrsto deflatorjev (indekse na fiksno bazo). Ustrezen deflator lahko predstavlja že en sam indeks cen, včasih pa je treba za primeren deflator uporabiti kombinacijo več indeksov cen. Deflacioniranje prihodka od prodaje v storitvenih dejavnostih in trgovini poteka na ravni razredov in skupin, v nekaterih primerih pa na ravni oddelkov dejavnosti.

7.3 INDEKSI

Osnovni indeks za posamezno skupino dejavnosti izračunamo tako, da realni prihodek tekočega meseca primerjamo s povprečnim mesečnim realnim prihodkom te skupine dejavnosti v prejšnjem letu:

$$I_{M/\phi Y-1} = \sum_{i=1}^N \frac{PRIHODEK_M}{\phi PRIHODEK_{Y-1}} * 100$$

kjer je:

$PRIHODEK_M$	realni prihodek enote i, ki pripada osnovni ravni dejavnosti v mesecu M tekočega leta,
$\phi PRIHODEK_{Y-1}$	povprečni mesečni prihodek za osnovno raven dejavnosti v preteklem letu.

Iz osnovnih indeksov skupin dejavnosti nato s tehtano aritmetično sredino izračunamo indekse na višjih ravneh dejavnosti - na ravni skupin, oddelkov in področij dejavnosti:

$$I_{M/\phi Y-1}^{ag} = \frac{\sum_{i=1}^{n_{ag}} I_{M/\phi Y-1} * W}{\sum_{i=1}^{n_{ag}} W}$$

kjer je:

$I_{M/\phi Y-1}^{ag}$	indeks tekoči mesec na povprečje prejšnjega leta za višjo raven dejavnosti,
$I_{M/\phi Y-1}$	indeks tekoči mesec na povprečje prejšnjega leta za osnovno raven dejavnosti,
W	utež, ki pripada osnovni ravni dejavnosti,
n_{ag}	število skupin dejavnosti na osnovni ravni, ki sestavljajo višjo raven dejavnosti.

Vsak tako izračunan indeks za višjo raven dejavnosti je Laspeyresov indeks fiksnega tipa, kar pomeni, da je izračunan z utežmi iz istega baznega obdobja. Uteži temeljijo na podatkih o dodani vrednosti v stroških faktorjev iz raziskovanja o strukturi statistiki podjetij. Uteži spreminjamo vsako leto.

Bazni indeks nam pove, za koliko se je v povprečju spremenil obseg prodaje v tekočem mesecu v primerjavi s povprečnim obsegom prodaje v letu 2015, in se izračuna posredno iz tega indeksa s postopki veriženja. Vsi indeksi se tako izvedejo in izračunajo na podlagi povprečja 2015.

Objavljene indekse za tekoči mesec izračunavamo na naslednje načine:

- Indeks glede na isti mesec prejšnjega leta, z izločenimi vplivi koledarja:

$$I_{LET_{t,YCal}} = \frac{I_{BAZ_{t,YCal}}}{I_{BAZ_{t-12,YCal}}} * 100$$

- Indeks glede na prejšnji mesec, z izločenimi vplivi sezone in koledarja:

$$I_{MES_{t,SA}} = \frac{I_{BAZ_{t,SA}}}{I_{BAZ_{t-1,SA}}} * 100$$

Kjer je:

t	mesec,
$t-1$	prejšnji mesec,
$t-12$	isti mesec prejšnjega leta,
$I_{LET_{t,YCal}}$	indeks obsega glede na isti mesec prejšnjega leta, z izločenimi vplivi koledarja,
$I_{MES_{t,SA}}$	indeks obsega glede na prejšnji mesec, z izločenimi vplivi sezone in koledarja,
$I_{BAZ_{t,YCal}}$	indeks obsega glede na povprečje baznega leta, z izločenimi vplivi koledarja,
$I_{BAZ_{t,SA}}$	indeks obsega glede na povprečje baznega leta, z izločenimi vplivi sezone in koledarja.

7.4 NATANČNOST

V statističnih raziskovanjih prihaja do različnih vrst napak, ki vplivajo na zanesljivost in točnost statistične ocene (npr. do vzorčnih napak, napak zaradi neodgovora, do merskih napak). Napake, ki jih lahko pripišemo slučajnim vplivom, določajo natančnost in posledično zanesljivost statistične ocene. Natančnost statistične ocene ocenimo z izračunom standardne napake (SE). Uporabnike statističnih podatkov opozorimo na manjšo zanesljivost ocene tako, da takšno oceno opremimo s posebno opozorilno oznako.

V tabelah, kjer so ocene indeksi, so omejitve pri objavi določene glede na standardne napake (SE) ocen indeksov. V teh primerih velja:

Če je standardna napaka (SE) ocene indeksa

- 10 ali manj ($SE \leq 10$), je ocena dovolj zanesljiva, zato je objavljena brez omejitve;
- od 10 do vključno 30 ($10 < SE \leq 30$), je ocena manj zanesljiva, zato se označi s črko M;
- večja od 30 ($SE > 30$), je ocena za objavo premalo zanesljiva, zato je nadomeščena s črko N.

Več o natančnosti statističnih ocen lahko preberete v splošnem metodološkem pojasnilu [Natančnost statističnih ocen](#).

7.5 DRUGA POJASNILA

Podatek, ki je statistično zaščiten zaradi varovanja zaupnosti poročevalskih enot, nadomestimo z znamenjem »z«.

8 OBJAVLJANJE PODATKOV

- Podatkovna baza SiStat: [Trgovina in storitve](#) - Trgovina ali Ostale storitve - [Indeksi obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini](#). Objavljajo se bazni indeksi obsega, in sicer kot originalni podatki in desezonirani podatki (tj. podatki z izločenimi vplivi sezone in koledarja in podatki z izločenimi vplivi koledarja). Podatki so objavljeni po Standardni klasifikaciji dejavnosti (SKD 2008).
- Prva objava (Trgovina in storitve, Trgovina, Druge storitve): »Indeksi obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini, Slovenija, mesečno«.
- [Statøpis](#)
- Eurostat, Statistični urad Evropske unije

9 REVIDIRANJE PODATKOV

9.1 OBJAVLJANJE ZAČASNIH IN KONČNIH PODATKOV

Ob pripravljanju podatkov za vsakokratno objavo dopolnjujemo in usklajujemo podatke za zadnjih 10 mesecev, zato so mesečni podatki za zadnjih 10 mesecev do objave končnih podatkov začasni.

Objavljanje začasnih in končnih podatkov je načrtovano. Zaradi potreb uporabnikov po pravočasnih informacijah objavimo začasne podatke, ki ustrezajo merilom kakovosti uradnih statističnih podatkov, tudi če ne dosegajo kakovosti, ki jo je pri takih podatkih mogoče doseči s popolnejšim in točnejšim poročanjem. Podatke revidiramo, ker so lahko novejši, popolnejši oziroma kakovostnejši podatki bistveno boljša podlaga h kakovosti odločanja.

9.2 DEJAVNIKI, KI VPLIVAJO NA ČASOVNO PRIMERLJIVOST

Podatki za vse dejavnosti, razen za dejavnosti L68 Poslovanje z nepremičninami, N77 Dajanje v najem in zakup ter N81 Oskrba stavb in okolice so na voljo od leta 2010 dalje. Podatki za prej omenjene dejavnosti so na razpolago za leta od 2015 dalje. Prelomov v časovni vrsti ni.

10 DRUGA METODOLOŠKA GRADIVA

Metodološka gradiva na spletni strani SURS so dostopna na <https://www.stat.si/statweb/Methods/QuestionnairesMethodologicalExplanationsQualityReports>.

- Vprašalnik:
  - Poslovne in druge storitvene dejavnosti, (STOR/M)
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Ostale storitve
  - Trgovina na drobno, trgovina z motornimi vozili in popravila motornih vozil, (TRG/M)
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Trgovina
  - Trgovina na debelo, (TRG-D/M)
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Trgovina
- Poročilo o kakovosti za raziskovanje:
  - Indeks obsega v storitvenih dejavnostih in trgovini (STOR-IO/M)
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Ostale storitve
- Metodološka pojasnila:
  - Prihodek od prodaje v storitvenih dejavnostih
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Ostale storitve
  - Prihodek od prodaje v trgovini
področje: Trgovina in storitve, podpodročje: Trgovina
  - Indeksi cen storitev pri proizvajalcih
področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene v proizvodnji in storitvah
  - Indeksi cen industrijskih proizvodov pri proizvajalcih
področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene v proizvodnji in storitvah
  - Indeksi uvoznih cen
področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene v proizvodnji in storitvah
  - Indeksi cen življenjskih potrebščin in povprečne drobnoprodajne cene

področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene življenjskih potrebščin - inflacija

- Indeksi cen stanovanjskih nepremičnin

področje: Cene in inflacija, podpodročje: Cene nepremičnin

- Strukturna statistika podjetij

področje: Podjetja, podpodročje: Struktura in poslovanje podjetij